

สารจากคณบดี	หน้า 1
เศรษฐกิจศาสตร์รอบตัว	3
คุยกับอาจารย์เมธี	5
บทสัมภาษณ์อาจารย์ ผศ.ดร.ประสพโชค มั่งสวัสดิ์	7
บทวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ/ข่าวประชาสัมพันธ์	8

สารจากคณบดี

โดย

ผศ.ดร.อมรรัตน์ อภินันท์มกุล.

เป็นที่ทราบกันดีว่า ผลกระทบที่สำคัญประการหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยี (Technology Disruption) คือแรงงานจำนวนมากมหาศาลที่มีลักษณะงานที่ต้องทำซ้ำๆ จะถูกทดแทนด้วยหุ่นยนต์และปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) องค์การแรงงานระหว่างประเทศคาดการณ์ว่า แรงงานในโรงงานราว 137 ล้านคนหรือร้อยละ 56 ของแรงงานอาเซียนอยู่ในภาวะเสี่ยงสูงที่จะตกงานในอนาคต เนื่องจากการถูกทดแทนด้วยระบบจักรกลอัตโนมัติในอีก 2 ทศวรรษข้างหน้า โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น (Labor intensive industries) เช่น สิ่งทอ เสื้อผ้า รองเท้า อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนรถยนต์ และอุตสาหกรรมฮาร์ดดิสก์ เป็นต้น และตัวเลขดังกล่าวอาจสูงถึงร้อยละ 70 สำหรับประเทศไทย (ILO 2016)

World Economic Forum (WEF) ได้สำรวจแนวคิดของธุรกิจขนาดใหญ่ทั่วโลกเพื่อสังเคราะห์เป็นสาระวิชาหลักและทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีพในศตวรรษที่ 21 พบว่า หนึ่งในสาระวิชาที่จำเป็น

สำหรับการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 คือ ความรู้ด้านการเงิน เศรษฐกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economic, Business and Entrepreneurial Literacy) ขณะที่ทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 คือความสามารถในการบริหารจัดการปัญหาซึ่งประกอบด้วยความสามารถใน 4 ด้านคือ การคิดวิเคราะห์ (Critical thinking) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ความสามารถในการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจ (Communication) และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaboration)

ร่วมบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา ชื่อบัญชี "สพ. กองทุนเงินบริจาคเพื่อพัฒนาคุณภาพและสนับสนุนกิจกรรมการศึกษาคณะพัฒนาการเศรษฐกิจ" ธนาคารกรุงเทพ สาขาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ บัญชีเลขที่ 944-0-22695-0 ส่งสำเนาใบสลิปการโอนเงินให้คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ แจ้งรายละเอียดชื่อผู้บริจาคและวัตถุประสงค์ของการบริจาค ที่หมายเลขโทรสาร 02-375-8842 สำหรับให้สถาบันออกใบสำคัญรับเงิน เพื่อนำไปหักลดหย่อนภาษีได้สองเท่า* รายละเอียดเพิ่มเติมติดต่อ คณบดีคณะพัฒนาการเศรษฐกิจ โทรศัพท์ 02-727-3170 *เงินบริจาคเพื่อการศึกษาให้สถานศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาประกาศกำหนดที่มีผู้เงินได้ขอหักลดหย่อนภาษีเงินบริจาคได้สองเท่า สืบค้นได้จาก <http://www.rd.go.th/publish/28654.0.html>

ทั้งนี้ ความสามารถในการจัดการปัญหาใหม่ๆ ที่ยังไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนและการสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นทักษะที่สมองกลยังไม่สามารถทดแทนมนุษย์ได้ในปัจจุบัน จึงเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับแรงงานในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น การเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือ Life long learning จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้สำหรับแรงงานในโลกยุคใหม่ เพื่อก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

การศึกษาภาคสมทบของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้ถูกออกแบบเพื่อวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิตดังกล่าว โดยเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกที่สนใจอยากมีความรู้เฉพาะเรื่องเพื่อนำไปปรับใช้กับการทำงานหรือแก้ปัญหาเฉพาะเรื่อง ตัวอย่างเช่น ผู้ที่ต้องการเรียนรู้การวิเคราะห์ข่าวเศรษฐกิจทั้งในและต่างประเทศ ต้องการเข้าใจบทบาทภาครัฐในระบบเศรษฐกิจและผลการดำเนินนโยบายภาครัฐต่อธุรกิจเอกชน หรือต้องการเรียนรู้เทคนิคการวิเคราะห์และประเมินผลโครงการ เป็นต้น นอกจากนี้ การศึกษาภาคสมทบยังเปิดโอกาสให้ผู้สนใจอยากศึกษาต่อในระดับปริญญาโทที่นิด้า แต่ยังไม่แน่ใจว่าตนเองต้องการศึกษาต่อในคณะใดหรือสาขาวิชาใด โดยผู้เรียน

อาจเป็นผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีมาแล้ว หรือกำลังศึกษาอยู่โดยมีหน่วยกิตสะสมแล้วไม่ต่ำกว่า 100 หน่วยกิต ผู้สนใจสามารถเข้าไปศึกษาหลักสูตรต่างๆ ของคณะพัฒนาการเศรษฐกิจได้ที่เว็บไซต์ econ.nida.ac.th เพื่อข้อปึงเลือกวิชาเรียนที่ท่านสนใจอยากมาทดลองเรียนกับเรา ทั้งนี้ วิชาที่ลงทะเบียนเรียนเป็นนักศึกษาสมทบและผ่านการประเมินผลการศึกษาแล้ว สามารถเทียบโอนหน่วยกิต (สูงสุด 12 หน่วยกิต) ให้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยกิตการศึกษาปริญญาโทที่นิด้า จึงช่วยให้นักศึกษาสมทบสามารถเรียนจบปริญญาโทได้เร็วขึ้น

ในโอกาสฉลองการครบรอบ 53 ปีของการก่อตั้งสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ทางสถาบันฯ ได้จัดโครงการ NIDA Experience เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้ามามีประสบการณ์การศึกษาที่นิด้า และส่งเสริมปรัชญาการเรียนรู้ตลอดชีพ ผู้สมัครเรียนเป็นนักศึกษาสมทบของการศึกษา 2562 (เริ่มเปิดเรียนในเดือนสิงหาคม) และเลือกวิชาเรียนจากวิชาของคณะต่างๆ ที่เข้าร่วมโครงการ NIDA Experience จะได้รับการยกเว้นค่าหน่วยกิต จำนวน 4,300 บาทในวิชาแรกที่ท่านเลือกเรียน (ชำระเฉพาะค่าธรรมเนียมการศึกษา ค่าบริการห้องสมุด และค่าเทคโนโลยีสารสนเทศจำนวน 5,300 บาท) จึงขอเชิญชวนศิษย์เก่านิด้าและผู้สนใจ

ทั่วไปที่ต้องการ retrain และ reskill ทักษะความรู้ของท่านให้ทันสมัย โปรดติดตามข้อมูลข่าวสารได้จากเว็บไซต์ของสถาบันที่จะเปิดตัวโครงการ NIDA Experience ในเร็ววัน

เศรษฐศาสตร์รอบตัว

เรื่อง

เศรษฐศาสตร์จาก “ฝุ่น PM 2.5”

โดย ศาสตราจารย์ ดร.พิริยะ ผลพิรุฬห์

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพัฒนาการเศรษฐกิจ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาจากฝุ่นละออง PM 2.5 ที่มีมากกว่าค่ามาตรฐานอันส่งผลต่อปัญหาทางเดินหายใจ กระแสเลือด และแทรกซึมสู่กระบวนการทำงานในอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย ซึ่งจะเป็นการเพิ่มความเสี่ยงเป็นโรคเรื้อรัง โรคภูมิแพ้ และลูกหลานไปถึงโรคมะเร็ง นอกจากนี้มิติทางด้านวิทยาศาสตร์ที่พยายามอธิบายถึงปรากฏการณ์ของปัญหาฝุ่นละออง PM 2.5 นี้แล้ว เรายังสามารถใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์มาอธิบายสถานการณ์ของฝุ่นละออง PM 2.5 นี้ได้ด้วยเช่นกันดังนี้

1) ฝุ่นเป็นสินค้าสาธารณะ (Public Goods) - เนื่องจากฝุ่นละอองเป็นเรื่องของสินค้าสาธารณะซึ่งเป็นสินค้าที่ใช้ร่วมกันและได้รับผลกระทบด้วยกัน ดังนั้นการกระทำในกิจกรรมของบุคคลใดคนหนึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อผู้อื่นๆ ตามมา (Externality) ยกตัวอย่างเช่น แหล่งกำเนิดของฝุ่นละออง PM 2.5 นี้จะมาจากกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น รถยนต์ การเผาในที่โล่ง การก่อสร้าง โรงงานอุตสาหกรรม รวมถึงฝุ่นละอองที่ปลิวมาจากนอกประเทศ ด้วยสาเหตุที่เกิดขึ้นจากหลากหลายปัจจัยจึงส่งผลให้การจัดการสินค้าสาธารณะอย่างเช่นมลพิษฝุ่นนี้จึงไม่สามารถใช้กลไกตลาดในการจัดการได้เพราะฝุ่นเป็นผลพลอยได้ทางลบจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เหล่านั้นในชีวิตประจำวัน (Negative Externality) ดังนั้นแนวทางจัดการจึงเป็นการยากที่จะให้ตัวการปล่อยฝุ่นเหล่านั้นลดการทำกิจกรรมต่างๆ ลง แต่จำเป็นต้องอาศัยอำนาจจากภาครัฐเพื่อเข้ามาควบคุมดูแล แต่ทว่าในการที่ภาครัฐจะใส่ใจถึงปัญหานี้มากนักน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับว่า “ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ” ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ไม่สมบูรณ์ และเปิดใจที่จะรับรู้ถึงปัญหานี้หรือไม่

2) ข้อมูลข่าวสารที่ไม่สมบูรณ์ (Imperfect Information) - แน่นอนว่าฝุ่นละออง PM 2.5 นี้มีขนาดเล็กเพียงประมาณ 1 ใน 25 ของเส้นผ่านศูนย์กลางของเส้นผมมนุษย์ หรือเล็กกว่าขนาดที่ขนจมูกของมนุษย์นั้นไม่สามารถกรองได้ ทำให้ฝุ่นละอองชนิดนี้สามารถแพร่กระจายเข้าสู่ทางเดินหายใจ กระแสเลือด และแทรกซึมสู่กระบวนการทำงานในอวัยวะต่างๆ ของร่างกายได้อย่างรวดเร็ว จนองค์การอนามัยโลก (WHO) กำหนดให้ PM 2.5 จัดอยู่ในกลุ่มที่ 1 ของสารก่อมะเร็งอีกทั้งยังเป็นสาเหตุให้ 1 ใน 8 ของประชากรโลกเสียชีวิตก่อนวัยอันควร สอดรับกับรายงานของธนาคารโลก (World Bank) ที่ระบุว่าประเทศไทยมีผู้เสียชีวิตจากมลพิษในอากาศเป็นสาเหตุหลักของการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรมากถึง 50,000 ราย ที่ผ่านมานักวิทยาศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อมพยายามออกมาเตือนถึงอันตรายดังกล่าว แต่เนื่องจากการทำลายระบบทางเดินหายใจไม่เหมือนกับการเจ็บป่วยประเภทอื่นๆ เรามองไม่เห็นฝุ่น ดังนั้นคนจำนวนมากจึงไม่ตระหนักถึงภัยอันตราย และยังไม่มีความรู้ถึงแนวทางในการป้องกันได้ดีเพียงพอสำหรับภาครัฐเองก็ต้องใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบคร่าวๆ ไปก่อน เช่น การฉีดน้ำ (จนเลยเถิดไปถึงขั้นจะฉีดลงจากตึกใบหยก และเลยไปถึงการฉีดน้ำใส่หน้าตาล), การตรวจโรงงาน (ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องทำมานานแล้ว) การตรวจควันดำ (ประกว่าพบแต่ควันขาว) การห้ามปรมในการเผาขยะในที่โล่ง (ซึ่งสุดท้ายก็ไม่สามารถทำได้) แต่การแก้ไขเหล่านี้ก็เกิดจากการรับทราบข้อมูลข่าวสารที่ไม่สมบูรณ์

“ปัญหาจากฝุ่นละออง PM 2.5 เสี่ยงเป็นโรคเรื้อรัง โรคภูมิแพ้ และลูกหลานไปถึงโรคมะเร็ง”

3) ปัญหาความเหลื่อมล้ำ (Inequality) ด้วยความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าว จึงทำให้คนยากจนมีโอกาสนในการได้รับฝุ่นพิษนี้มากกว่าคนรวย โดยเฉพาะคนยากจนในเมือง (Urban Poor) ที่ต้องทำงานภายนอกอาคาร ไม่ได้อยู่อาศัยในบ้านพักที่มีเครื่องปรับอากาศ ไม่มีเงินซื้อหน้ากาก ไม่สามารถซื้อเครื่องฟอกอากาศ ซึ่งปัญหาข้อมูลข่าวสารที่ไม่สมบูรณ์นี้จะเป็นการตอกย้ำถึงปัญหา “ความเหลื่อมล้ำ” ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยที่คนจนจำต้องเป็น “ผู้รับเคราะห์” กับปัญหามากกว่าคนรวยอยู่เสมอ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนเหล่านั้นใน

ระยะยาวแล้ว แน่นอนว่า ผลกระทบต่อปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำนี้จะส่งผลสืบเนื่องมาสู่งบประมาณที่สูงขึ้นกับค่ารักษาพยาบาลที่ภาครัฐต้องเป็นผู้ดูแลผ่านระบบสวัสดิการถ้วนหน้า ซึ่งจำเป็นต้องทำการประเมินหาต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์จากปัญหาฝุ่นละออง PM 2.5 นี้ออกมา

4) การประเมินต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Cost) เนื่องจากสาขาเศรษฐศาสตร์ สิ่งแวดล้อมไม่ได้เป็นสาขาที่ได้รับความสนใจมากนักในกลุ่มนักเศรษฐศาสตร์จึงทำให้ไม่มีงานวิชาการที่ทำการประเมินผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์ของฝุ่นละออง PM 2.5 ออกมาในประเทศไทย แต่ถ้าเราไปดูงานวิจัยทางเศรษฐศาสตร์ในต่างประเทศจะพบงานวิจัยที่ศึกษาหาผลกระทบ และต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์จากปัญหาฝุ่นควัน PM 2.5 ออกมาจำนวนมาก โดยพบมากที่สุดกับงานศึกษาในกรณีของประเทศจีนที่เพิ่งผ่านพ้นปัญหาฝุ่นควันในเมืองใหญ่ๆ ของประเทศ

(เช่น ปักกิ่ง เชียงไฮ้) ออกมาได้ เช่นงานศึกษาของ Hao และคณะ (2018) ที่ตีพิมพ์ใน Journal of Cleaner Production พบว่าการเพิ่มขึ้น 5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ของค่า PM 2.5 ในประเทศจีนจะส่งผลทำให้รายได้ต่อหัวลดลงประมาณ 2,500 หยวน ในขณะที่ Wang และคณะ (2016) ที่ตีพิมพ์ในวารสาร Environmental Technology ได้ทำการประเมินผลกระทบของ PM 2.5 ในกรุงปักกิ่งพบว่า ฝุ่นละอองที่มีค่า PM 2.5 สูงกว่ามาตรฐานที่เกิดขึ้นในกรุงปักกิ่งได้ส่งผลทำให้ประชากรเสียชีวิตก่อนวันอันสมควรประมาณ 20,043 คน และส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชากรกว่าล้านคน และทำให้เศรษฐกิจของกรุงปักกิ่งต้องสูญเสียรายได้ประมาณ 1,287 ล้านหยวนจากปัญหาฝุ่นควันที่เกิดขึ้น งานศึกษาของ Hu และคณะ (2017) ที่ได้ตีพิมพ์ในวารสาร Environmental Science & Technology ได้ทำการศึกษาในกรณีของนครเซี่ยงไฮ้โดยพบว่า ถ้ารัฐบาลไม่ได้มีมาตรการควบคุมใดๆ ปัญหาฝุ่นละอองนี้จะส่งผลให้ประชากรในมหานครเซี่ยงไฮ้ต้องเสียชีวิตประมาณ 192,400 คน ในปี 2030 และสูญเสียชั่วโมงการทำงานประมาณ 72.1 ชั่วโมงต่อคนต่อปี และส่งผลทำให้สวัสดิการของประชาชนลดลงประมาณร้อยละ 3.14 เนื่องจากผลกระทบดังกล่าวจะตกอยู่กับภาคแรงงานมากกว่าภาคนายจ้าง ในขณะที่ถ้ารัฐบาลเซี่ยงไฮ้มีการจัดสรรงบประมาณในการดูแลปัญหาฝุ่นควันนี้ โดยจะใช้บเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 0.76 ของรายได้ประชาชาติจะส่งผลให้เศรษฐกิจของเซี่ยงไฮ้จะขยายตัวได้ร้อยละ 1.01 ซึ่งผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นถึง "ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ" ที่ภาครัฐควรรับเข้ามาแก้ไขปัญหาฝุ่นควันนี้

ด้วยปัญหาทางเศรษฐศาสตร์ดังกล่าวที่พูดด้วยเรื่องของ 1) ฝุ่นในการเป็นสินค้าสาธารณะ ที่มีขนาดเล็ก, 2) เล็กมากจนทำให้เกิดความยากในการเข้าใจ, 3) โดยผู้รับผลกระทบจะมีแนวโน้มที่จะเป็นคนที่มิฐานะยากจน และ 4) ยังไม่ได้มีการประเมินต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ออกมาให้เห็นเป็นรูปตัวเงิน จึงทำให้ภาครัฐมีแนวโน้มที่จะ 1) ไม่เข้าใจ, 2) ไม่สนใจ, และ 3) ไม่ทราบถึงความเร่งด่วนที่จะต้องรีบแก้ไขปัญหฝุ่นควันที่กำลังเกิดขึ้นนี้ ดังจะเห็นได้จากการที่กว่าภาครัฐจะออกมาตรการให้เด็กหยุดเรียน (หรือบางสถานประกอบการที่อนุญาตให้พนักงานหยุดงาน) นั้นจะออกมาช้ากว่าที่ควรจะเป็น ด้วยอีกสาเหตุหนึ่งที่ภาครัฐไปให้ความสำคัญในเรื่องของเศรษฐกิจเป็นหลักเพราะไปเกรงว่าถ้ารับทำอะไรนักท่องเที่ยวยจะหายในขณะที่งานวิจัยล้วนแสดงให้เห็นชัดแล้วว่า นโยบายเพื่อลดปัญหามลพิษทางอากาศในระยะยาว จะส่งผลบวกต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่า

“ถึงแม้ว่าปัญหาของฝุ่น (และปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นๆ) อาจจะได้เกิดจากรัฐบาล แต่รัฐบาลจะต้องทำหน้าที่ในการบรรเทาปัญหาเหล่านี้”

ข้อเสนอแนะที่ออกมาหลายข้อจากนักวิชาการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางแก้ในระยะสั้น เช่น 1) ภาครัฐต้องสร้างความตระหนักรู้ถึงอันตรายของฝุ่นพิษให้ประชาชนมีการป้องกันเพราะเป็นวิธีการที่มีต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ที่ต่ำที่สุด, 2) ดำเนินการตรวจจับรถควันดำ/ปิดโรงงาน/จับคนเผาในที่แจ้งอย่างจริงจัง (จริงๆ), 3) มีการจัดทำโซนนิ่งห้ามรถเข้าไปในบางพื้นที่

รวมถึงมาตรการระยะกลางและระยะยาวอย่าง การจัดตั้งองค์กรกลางเพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อลดความทับซ้อนในการประสานงาน (เนื่องจากการแก้ไขปัญหฝุ่นนี้เกี่ยวข้องกับกระทรวง) โดยให้นายกรัฐมนตรีเป็นคนสั่งการ, การปลูกต้นไม้, ปรับเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพอากาศในทุกมลพิษรวมถึงฝุ่นพิษให้เข้มงวดมากขึ้นจากปัจจุบัน, ใช้ระบบภาษีสิ่งแวดล้อม, รวมไปถึงการลงทุนในพลังงานสะอาด เป็นต้น

ถึงแม้ว่าปัญหาของฝุ่น (และปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นๆ) อาจจะได้เกิดจากรัฐบาล แต่รัฐบาลจะต้องทำหน้าที่ในการบรรเทาปัญหาเหล่านี้ที่ผ่านมา เราเห็นพรรคการเมืองต่างๆ ออกนโยบายด้านเศรษฐศาสตร์และด้านสวัสดิการสังคมออกมาอย่างต่อเนื่อง แต่ทว่า เรายังไม่ได้เห็นพรรคการเมืองไหนประกาศนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมออกมาอย่างชัดเจน ซึ่งแน่นอนว่าด้วยสถานการณ์ของฝุ่นละออง PM 2.5 ที่กำลังเกิดขึ้นนี้ จึงเป็นโอกาสสำคัญที่นโยบายการหาเสียงน่าจะให้ความสำคัญสำหรับพรรคการเมืองในการแก้ไขปัญหาสังแวดล้อมอย่างจริงจังเสียที

คุยกับอาจารย์เมธี

เรื่อง “ค่าโง่โฮปเวลล์”

โดย ศาสตราจารย์ ดร.เมธี ครองแก้ว

ในที่สุดศาลปกครองสูงสุดก็ตัดสินออกมาว่า คำพิพากษาของศาลปกครองกลางให้ยกคำสั่งของคณะอนุญาโตตุลาการที่พิจารณาคดีพิพาทระหว่างบริษัทโฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ผู้ได้รับอนุมัติให้ก่อสร้างโครงการโฮปเวลล์ ระบบรถและรางระหว่างกรุงเทพถึงรังสิต ระยะทางประมาณ 60 กม. กับการรถไฟแห่งประเทศไทยนั้นไม่ถูกต้อง และพิพากษาใหม่ให้คำสั่งของคณะอนุญาโตตุลาการในคดีดังกล่าวยังใช้ได้ และให้การรถไฟและกระทรวงคมนาคมชดใช้ค่าเสียหายให้แก่บริษัทโฮปเวลล์รวมทั้งสิ้นเป็นเงินเกือบ 12,000 ล้านบาท (ทั้งนี้ยังไม่รวมดอกเบี้ยอีกร้อยละ 7.5 ซึ่งจะต้องบวกเพิ่มขึ้นไปอีก) ภายใน 180 วัน เมื่อรวมกันแล้วเห็นทีคงเป็นเงินหลายหมื่นล้านบาท

“ค่าโง่” ในโครงการใหญ่ๆ แบบนี้เกิดขึ้นแล้วหลายครั้งในอดีต แต่ถ้าผู้เขียนจำไม่ผิด นับว่ารัฐบาลไทยโชคดีที่ยังไม่ต้องจ่ายค่าโง่นี้จริงๆ แม้แต่ครั้งเดียว เช่นกรณี “ค่าโง่ทางด่วน” ก็ได้คำพิพากษาศาลฎีกาตัดสินให้คำสั่งของคณะอนุญาโตตุลาการที่สั่งให้รัฐบาลไทยชดใช้ค่าเสียหายให้ผู้รับเหมาเอกชนเป็นโมฆะ หรือในกรณี “ค่าโง่คลองด่าน” ก็ได้คำพิพากษาศาลฎีกาลงโทษผู้รับเหมาก่อสร้างโรงบำบัดน้ำเสียเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด การชดใช้ค่าเสียหายโดยรัฐบาลก็เลยไม่ต้องใช้ แต่สำหรับกรณี “ค่าโง่โฮปเวลล์” นี้ ผู้เขียนก็ยังไม่แน่ใจว่าจะมีปรากฏการณ์ทางศาลทำให้รัฐบาลไทยรอดตัวได้เหมือนครั้งก่อนๆ อีกหรือไม่? ในความรู้สึกของผู้เขียนแล้ว สงสัยว่าโอกาสรอดครั้งนี้จะยากกว่าครั้งก่อนๆ เพราะทางการของไทยทำพลาดจริง

ในขั้นแรกนั้น การยอมรับแนวคิดและเงื่อนไขของการทำโครงการสาธารณะที่มีขนาดใหญ่หลายๆ แบบนี้ที่เกิดขึ้นจริงเมื่อปี 2533 ในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นเรื่องที่ยังไม่ถูกต้องนัก การที่รัฐบาลเห็นว่า บริษัทเอกชนต่างชาติที่มีชื่อเสียงและความสามารถ จะมาทำโครงการให้ทั้งหมดโดยที่รัฐบาลไม่ต้องออกสตางค์เลย น่าจะดีหรือเหมาะที่สุดนั้น อาจจะจริงหรือไม่? เพราะรัฐบาลเองก็ไม่รู้ว่าบริษัทที่ได้รับอนุมัติแล้วนั้น มีแผนงานและแผนเงินถูกต้องครบถ้วนหรือไม่? มีการศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม การเงิน และอื่นๆ ที่จำเป็นครบถ้วนแล้วหรือยัง? และที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ รัฐบาลต้องมีส่วนร่วมหรือการผูกพันเช่นการต้องส่งมอบพื้นที่ตามเวลาที่ตกลงกันไว้ นั้นรัฐบาลทำได้หรือไม่? ซึ่งต่อมาก็ปรากฏว่ารัฐบาลไม่สามารถส่งมอบพื้นที่ให้ได้ตามกำหนดเวลาเพราะถูกชาวบ้านประท้วงเรื่องเวนคืนที่ดิน เป็นต้น

ข้อขัดข้องต่อไป คือข้อขัดข้องที่เกิดจากการดำเนินการของบริษัทโฮปเวลล์เอง นาย กอร์ดอน วู เจ้าของบริษัทผู้คิดค้นและได้รับอนุมัติโครงการในขณะนั้น ได้ชื่อว่าเป็นผู้ประสบความสำเร็จในโครงการขนส่งอย่างนี้ประเทศอื่น และในฮ่องกงเอง มีความเชื่อมั่นในตัวเอง และการทำงานของบริษัทยิ่งมาก และอาจจะไม่ได้วางแผนรองรับความเสี่ยงและความผิดพลาดไว้เพียงพอ เมื่อฮ่องกงได้รับผลกระทบจากวิกฤตทางเศรษฐกิจของไทยเมื่อปี 2540 ปัญหาเรื่องกระแสหมุนเวียนของทุนและเงินสดของบริษัท ก็ทำให้การดำเนินโครงการซึ่งช้าอยู่แล้ว ต้องสะดุดหยุดนิ่งลง และเป็นเหตุให้รัฐบาลในขณะนั้น คือรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย ตัดสินใจมีมติยกเลิกโครงการโฮปเวลล์ หรือที่มีชื่อเต็มเรียกว่า Bangkok Elevated Road and Trains System (BERTS) นี้เสียเมื่อเดือน ม.ค 2541 บริษัทโฮปเวลล์ ใช้เวลาอยู่หลายปีที่จะตัดสินใจว่าจะตอบโต้อย่างไร และในที่สุดเมื่อปี 2547 ก็ทำเรื่องผ่านสำนักงาน อนุญาโตตุลาการกระทรวงยุติธรรมให้ตั้งคณะอนุญาโตตุลาการขึ้นพิจารณาข้อพิพาทในการยกเลิกสัญญานี้ระหว่างบริษัทโฮปเวลล์ (ประเทศไทย) กับการรถไฟและกระทรวงคมนาคมของไทย

“คำพิพากษาของศาลปกครองกลาง ให้การรถไฟและกระทรวงคมนาคมชดใช้ค่าเสียหายให้แก่บริษัทโฮปเวลล์รวมทั้งสิ้นเป็นเงินเกือบ 12,000 ล้านบาท (ยังไม่รวมดอกเบี้ย)”

คณะอนุญาโตตุลาการชุดนี้ที่ถูกแต่งตั้งขึ้นพิจารณาข้อพิพาทมีอยู่ 3 คน เป็นตัวแทนของบริษัทโฮปเวลล์ 1 คน ตัวแทนของการรถไฟ 1 คน และประธานซึ่งเป็นคนกลาง เป็นอดีตผู้พิพากษาศาลฎีกาเกษียณแล้ว 1 คน ซึ่งผลการพิจารณาปรากฏว่าคณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาดเมื่อปี 2559 ให้บริษัทโฮปเวลล์ เป็นฝ่ายชนะ โดยทางการรถไฟ ต้องจ่ายค่าเสียหายเป็นเงินเกือบ 2 หมื่นล้านบาทตามที่กล่าวถึงแล้ว เนื่องจากการบอกเลิกสัญญาที่ไม่เป็นธรรม การรถไฟ ได้อุทธรณ์คำสั่งนี้ต่อศาลปกครองกลางโดยอ้างว่าการร้องขอให้ตั้งคณะอนุญาโตตุลาการเพื่อพิจารณาข้อพิพาทนั้นเกินเลยเวลาที่ระบุในกฎหมายไปแล้ว และที่สำคัญกว่านั้นคือ การจ่าย “ค่าโง่” นี่เป็นการสร้างความเสียหายให้แก่ประเทศ และขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งศาลปกครองกลางเห็นด้วยและสั่งให้ยกคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการนี้เสียเมื่อเดือน มี.ค.2557 บริษัทโฮปเวลล์จึงอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุด ซึ่งมีคำพิพากษาออกมาเมื่อวันที่ 22 เม.ย 2562 กลับคำพิพากษาของศาลปกครองกลางและสั่งให้ทางการไทยชดใช้ค่าเสียหายให้แก่บริษัทโฮปเวลล์ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น

**“ทางการไทย ต้องจ่าย
“ค่าโง่” ทั้งๆที่ประเทศ
และประชาชนคนไทยไม่ได้
อะไรจากโครงการนี้เลย”**

อะไรคือสาเหตุสำคัญที่ทำให้ทั้งคณะอนุญาโตตุลาการ และศาลปกครองสูงสุด เห็นด้วยกับเหตุผลว่าทางการไทยเป็นผู้บอกเลิกสัญญาโดยไม่เป็นธรรม เป็นเหตุให้บริษัทเสียหาย? ในทัศนะของผู้เขียนแล้วผู้ที่เป็นคนต้นตอของการเกิด “ค่าโง่” ครั้งนี้จริงๆ น่าจะเป็นอัยการผู้ให้ความเห็นแก่รัฐบาลให้ยกเลิกสัญญากับบริษัทโฮปเวลล์โดยใช้เหตุผลว่าบริษัทฯ ไม่สามารถก่อสร้างโครงการให้สำเร็จตามสัญญาได้ (ซึ่งเป็นความจริง เพราะเมื่อถึงเวลาสิ้นสุดสัญญาในปี 2542 การก่อสร้างเสร็จไม่ถึงร้อยละ 15) ซึ่งรัฐบาลไทยซึ่งเป็นคู่สัญญามีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญาได้ตามหมวด 4 การเลิกสัญญาของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย แต่ในมุมมองของคณะอนุญาโตตุลาการ (และน่าจะรวมศาลปกครองสูงสุดเข้าไปด้วย) แล้ว โครงการนี้มีสัญญาพิเศษระหว่างกัน ว่าเวลามีข้อพิพาทจะต้องทำอย่างไร หรือแก้ไขอย่างไร? ทั้งสองฝ่ายจะต้องถือปฏิบัติตามนี้ก่อน จะไปใช้กฎหมายหรือข้ออ้างอื่นก่อนไม่ได้ และข้อ 27 ของสัญญาของโครงการนี้ระบุไว้ชัดเจนว่าหากการก่อสร้างมีปัญหา ทางการไทยต้องแจ้งให้บริษัททราบ และหาทางแก้ไขร่วมกันก่อน การที่ทางการไทยข้ามขั้นตอนนี้ไป โดยยกเลิกสัญญาทันที จึงเข้าข่ายทางฝ่ายทางการไทยเป็นผู้ทำผิดสัญญาเสียเอง จึงถูกลงโทษให้ต้องจ่าย “ค่าโง่” ทั้งๆที่ประเทศและประชาชนคนไทยไม่ได้อะไรจากโครงการนี้เลย

เราจะพูดได้ไหมว่า ความมั่นใจในข้อกฎหมายของอัยการที่รับผิดชอบในเรื่องนี้โดยไม่ฟังคำคัดค้านหรือทักท้วงของนักกฎหมายคนอื่นๆ (แม้แต่อัยการที่ไม่เห็นด้วยในสำนักงานอัยการสูงสุดด้วยกันเอง) เป็นเหตุสำคัญเราต้องเจอกับค่าโง่ครั้งนี้? เรื่องนี้คงให้ฝ่ายกฎหมายของรัฐบาลชุดปัจจุบันนำไปพิจารณาหาทางออก หรือหาผู้รับผิดชอบหากมีความผิดอย่างชัดเจนเอง อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้อาจจะยังไม่จบจริงๆ เพราะใครจะรู้ว่ารัฐบาลอาจจะไปพบข้อเท็จจริงอื่นที่ไม่ปรากฏอยู่ในสำนวนการพิจารณาของศาลที่อาจทำให้การพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการเป็นโมฆะไปเหมือนกรณีค่าโง่ทางด่วน หรือหากไม่มีข้อสงสัยในส่วนนี้ ทางการไทยอาจจะใช้เหตุผลเรื่องความเหมาะสมของการชดใช้ค่าเสียหายในมุมมองของประเทศไทย เช่นการอ้างว่าดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายร้อยละ 7.5 นั้นสูงเกินความเป็นจริงในตลาดโลก อาจจะขอลดลงมาในระดับที่เหมาะสมกว่านี้ก็ได้ อย่าลืมนะว่า ในขณะนี้รัฐบาลไทยมีอำนาจตาม ม.44 อยู่ในมือ ซึ่งอาจใช้เป็นอาวุธสำคัญในการเจรจากับบริษัทโฮปเวลล์ ผู้ชนะคดี แต่เป็นผู้ประสบความล้มเหลวในการทำโครงการนี้จริงๆ ก่อให้เกิดความสูญเสียของคนไทยและประเทศไทยตลอดเวลาเกือบ 30 ปีที่ผ่านมา

**“อย่าลืมนะว่า ในขณะนี้รัฐบาล
ไทยมีอำนาจตาม ม.44 อยู่ใน
มือ ซึ่งอาจใช้เป็นอาวุธสำคัญ
ในการเจรจากับบริษัท
โฮปเวลล์ ผู้ชนะคดี”**

บทสัมภาษณ์อาจารย์

“ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสพโชค มั่งสวัสดิ์”

ทำไมอาจารย์เลือกเรียนด้านเศรษฐศาสตร์

อาจารย์จบปริญญาตรีทางการเงิน จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่เนื่องจากช่วงที่ไปเรียนต่อเกิดวิกฤติต้มยำกุ้ง จึงเปลี่ยนไปเรียนเศรษฐศาสตร์ เพราะมีความชอบอยู่แล้ว ประกอบกับกลัวตกงาน และหวังว่าจะได้เป็นส่วนหนึ่งในการช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศค่ะ

อาจารย์มีเป้าหมายในชีวิตของตัวเองอย่างไรบ้าง

เป็นคนชอบสอนหนังสือ เพราะเวลาสอนหนังสือแล้วมีความสุข เหมือนเราได้ช่วยเปิดโลกให้ลูกศิษย์ รู้สึกว่าตัวเองมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับลูกศิษย์ รักนักศึกษาในด้าคะ เวลาเห็นลูกศิษย์ที่จบไปแล้วเจริญงอกงามยังมีความสุข และจะยังคงช่วยทำงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะต่อไป

เศรษฐศาสตร์มีประโยชน์อะไรในความคิดของอาจารย์

ช่วยเปิดหูเปิดตาให้กว้างขึ้น อาจารย์เป็นนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์มาตั้งแต่เรียนจบปริญญาตรี พอมาเรียนเศรษฐศาสตร์จึงช่วยให้เราสามารถวิเคราะห์ได้มากกว่าการคำนวณตัวเลขวิเคราะห์หงบการเงิน และยังช่วยในแง่ตรรกะ ความเป็นเหตุเป็นผล ในแง่การใช้ชีวิต การมองโลก และที่สำคัญที่สุดคือช่วยให้คิดเพื่อส่วนรวม สร้างจิตสาธารณะ

อยากฝากอะไรกับศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันในด้านเศรษฐศาสตร์

อยากจะบอกลูกศิษย์ทั้งปัจจุบันและศิษย์เก่าว่า ความทุกข์อันหนึ่งที่เรามีกัน และมักจะไม่ค่อยรู้ตัวและมองไม่เห็นคือ ความยึดมั่นถือมั่นในความคิดความเห็นของตัวเอง พอเราเชื่อว่าความคิดเห็นของเราถูกต้อง สิ่งเหล่านี้จะยึดเกาะแนบแน่นในความเป็นตัวเรามากขึ้น มันจะทำให้เราทุกข์เมื่อมีใครมาขัดแย้งหรือไม่เห็นด้วยกับความคิดความเห็นอันนี้ ทุกคนแบกไว้กันทั้งนั้นคะ สุดท้ายก็ขอให้ลูกศิษย์มีกำลังใจเข้มแข็งในการเผชิญความทุกข์ที่จะผ่านเข้ามาในชีวิตคะ

อาจารย์สนใจงานวิจัยสาขาไหนเพราะอะไร

สนใจในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์สาธารณะและการพัฒนา เนื่องจากเรียนจบมาทางด้านนี้ เรื่องที่สนใจเป็นพิเศษคือรายจ่ายด้านสุขภาพ ซึ่งเราก็เห็นกันอยู่แล้วว่ารายจ่ายด้านนี้สูงมากและเป็นภาระการคลัง เราจะช่วยกันบริหารจัดการอย่างไรดี และอีกเรื่องที่สนใจมากคืองานวิจัยด้านเศรษฐกิจพอเพียง เพราะศึกษาเรื่องนี้มานานคะ ตั้งแต่ ปี 2545 ยิ่งศึกษายิ่งพบว่าสามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้จริง

ในอนาคตอาจารย์อยากทำงานวิจัยเกี่ยวกับอะไร

ก็ยังคงเป็นสองเรื่องที่กล่าวไว้ เพราะเป็นเรื่องที่ทำหายทั้งคู่ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเราจะทำอย่างไร เพื่อปลูกฝังให้กับคนรุ่นใหม่ น้อมนำมาใช้ในชีวิตของเขา ส่วนเรื่องสุขภาพ เราจะทำอย่างไรให้คนหันมาให้ความสำคัญกับสุขภาพตนเอง ทุกคนควรรับผิดชอบกับการกระทำของตนเอง ไม่ใช่ใช้ชีวิตเต็มที่แล้วผลักภาระค่ารักษาพยาบาลให้ส่วนรวม

บทวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ

วันจันทร์ที่ 11 มีนาคม 2562

‘เศรษฐกิจนวัตกรรม เพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของ
ประเทศไทยอย่างยั่งยืน’

โดย รศ.ดร.สรศาสตร์ สุขเจริญสิน

วันจันทร์ที่ 18 มีนาคม 2562

‘อุดหนุนทางด้านผู้บริโภค’

โดย ผศ.ดร.สันติ ชัยศรีสวัสดิ์สุข

อ่านต่อ : <https://web.facebook.com/CDESNIIDA>

ข่าวประชาสัมพันธ์

ศูนย์ศึกษาพัฒนาการเศรษฐกิจ ร่วมกับ CEISDA (มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย) จัดโครงการฝึกอบรมเรื่อง “การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลโดยใช้ Excel และ Power BI” วันที่ 16-17 กุมภาพันธ์ 2562 เวลา 09.00 - 16.00 น.
ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

- ประกาศรับสมัครนักศึกษาหลักสูตรเศรษฐศาสตรการเงิน ภาคพิเศษ รุ่นที่ 11 ประจำปี 1/2562
กรณีสอบสัมภาษณ์ : รับสมัครตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2562
- ประกาศรับสมัครนักศึกษาหลักสูตรเศรษฐศาสตรธุรกิจ ภาคพิเศษ ประจำปี 1/2562
กรณีสอบข้อเขียน : รับสมัครตั้งแต่วันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ.2562
- ประกาศรับสมัครนักศึกษาหลักสูตรเศรษฐศาสตร์และการบริหาร
กรณีหลักสูตรภาษาไทย : รับสมัครตั้งแต่วันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ.2562
กรณีหลักสูตรภาษาอังกฤษ : รับสมัครตั้งแต่วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ.2562
- ประกาศรับสมัครนักศึกษาหลักสูตรปริญญาเอก (นานาชาติ)
กรณีสอบข้อเขียน : รับสมัครตั้งแต่วันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ.2562

ช่องทางการติดต่อ

ศาสตราจารย์ ดร.พิริยะ ผลพิรุฬห์
ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพัฒนาเศรษฐกิจ
คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
118 ถ.เสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
โทรศัพท์ 0-2727-3644 โทรสาร 0-2377-9790
E-mail: cdes.nida@gmail.com

